

Ljud & Bildskolan, LBS AB
Träslövsvägen 58
432 43 Varberg

Genomförd kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning

Skolhuvudman: Ljud & Bildskolan LBS AB
Skola: Ljud & Bildskolan LBS Varberg

Skolinspektionen har genomfört en kvalitetsgranskning av gymnasieskolors förmåga att få alla elever att fullfölja sin utbildning. Granskningen har riktats mot en gymnasieskola hos var och en av 27 huvudmän över hela landet (7 fristående och 20 kommunala), däribland ovanstående.

Granskningen har inriktats på hur skolan och skolhuvudmannen har tagit sitt ansvar och lyckats med sitt nationella uppdrag. Syftet med kvalitetsgranskningen är att den ska leda till förbättringar i verksamheterna så att andelen elever som fullföljer sin utbildning med slutbetyg och grundläggande behörighet till vidare studier ökar.

Granskningen utgår från de mål och krav som riksdagen och regeringen beslutat om och som skolan är skyldig att leva upp till, bland annat i skollagen (SL), läroplanen (Lpf) och gymnasieförordningen (GyF).

I beslutet görs genomgående hänvisningar till författningar som gäller kommunala skolor. Regleringen är inte lika detaljerad för fristående skolor och återfinns särskilt i förordningen om fristående skolor. Vid bedömning av om utbildningen i dessa ger kunskaper och färdigheter som till art och nivå motsvarar de som gymnasieskolan ska förmedla är det emellertid målen och bestämmelserna för det offentliga skolväsendet som är utgångspunkten. I beskrivningarna av förväntade tillstånd finns det alltså en del författningshänvisningar som inte direkt gäller för fristående skolor. När det gäller läroplanen är det dock så att många fristående skolor i samband med sin ansökan om tillstånd själva har uppgivit att de avser att följa läroplanen.

Varje skola har granskats av två inspektörer, som besökt skolan under två dagar. De har intervjuat elever, föräldrar, lärare, annan personal, rektor och företrädare för huvudmannen. Granskningen har även innefattat vissa lektionsbesök. Andra typer av underlag för Skolinspektionens bedömningar har varit statistik över elevernas kunskapsresultat och studieavbrott samt olika dokument som skolan har upprättat och telefonintervjuer med elever som avbrutit studierna. Till detta kommer en självvärdering, som rektor ombetts att genomföra tillsammans med företrädare för skolans elever och lärare samt annan personal som är berörd av granskningsområdet, exempelvis studie- och yrkesvägledare och företrädare för elevhälsan.

Kvalitetsgranskningen har inriktats mot ett urval av aspekter på det granskade området. Dessa är härledda ur vad som är centralt i det nationella uppdraget och vad som

Beslut

Dnr 2008:350

2 (14)

SKOLINSPEKTIONEN

genom kunskapsbildningen på området (forskning, utvärdering, hittillsvarande inspektionsresultat) framstår som betydelsefulla faktorer eller frekventa svagheter. För varje aspekt tecknas bilden av ett förväntat tillstånd, som utgör kvalitetsgranskningens bedömningsnorm och förändringsmål. Det är format av det nationella utbildningsuppdragets mål och krav samt kunskapsbildningens rön om samband som påvisar funktionsduglighet eller brist på sådan.

Det förväntade tillståndet för varje granskningsaspekt ska ses som ett uttryck för huvudmannens och skolans skyldigheter gentemot eleverna och samhället. Därmed står elevens rättigheter i centrum för kvalitetsgranskningen. Övergripande är elevens rätt till en likvärdig utbildning.

Statistik

Den granskade skolhuvudmannens förmåga att få alla elever att fullfölja sin gymnasieutbildning illustreras med följande statistik, hämtad från Skolverkets databaser.

Tabell 1. Antalet nybörjare på skolan

	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Skolan totalt	31	22	19	31	37	50	71	51
<i>därav</i>								
Utbildningar vid fristående skola	31	22	19	31	37	50	71	51
Estetiska (ES)	0	0	0	8	13	12	8	9
Medie (MP)	0	0	0	22	10	19	63	42
Teknikprogrammet (TE)	31	22	19	1	14	19	0	0

Källa: Skolverkets statistik (uppgifterna gäller per den 15 oktober respektive år)

Tabell 2. Resultatmätt för elever som startat sin gymnasieutbildning på skolan

	Nybörjare 2001		Nybörjare 2002		Nybörjare 2003		Nybörjare 2004	
	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket	Skolan	Riket
Antal nybörjare	31	106 252	22	109 826	19	112 593	31	118 668
Nybörjarnas genomsnittliga meritvärde från årskurs 9								
Totalt	188	201	186	202	205	203	179	204
Exkl. elever med IV som startprogram	188	213	186	214	205	215	179	217
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år								
Totalt	42	75	73	75	58	75	71	75
Exkl. elever med IV som startprogram	42	82	73	82	58	82	71	82
Andel (%) av nybörjarna som erhållit slutbetyg från startskolan inom 4 år								
Totalt	32	67	68	68	47	68	61	68
Exkl. elever med IV som startprogram	32	75	68	75	47	75	61	75
Andel (%) av nybörjarna med grundläggande behörighet till universitet och högskola inom 4 år								
Totalt	39	67	32	67	58	67	61	67
Exkl. elever med IV som startprogram	39	74	32	74	58	74	61	74
Andel (%) av nybörjarna med lägst betyget Godkänt i alla kurser i slutbetyget inom 4 år								
Totalt	19	48	14	48	37	48	32	48
Exkl. elever med IV som startprogram	19	53	14	53	37	53	32	53
Genomsnittlig betygspoäng för nybörjarna som erhållit slutbetyg inom 4 år								
Totalt	12,5	14,1	11,6	14,1	14,1	14,1	12,4	14,1
Exkl. elever med IV som startprogram	12,5	14,2	11,6	14,2	14,1	14,2	12,4	14,2

Källa: Skolverkets statistik

1. Strategi för att alla elever ska fullfölja utbildningen

Gymnasieskolan syftar till att ungdomar skall genomgå en fullständig gymnasieutbildning (Lpf 1.3). Det krävs att skolhuvudmannen och skolan har en strategi för att utforma utbildningen så att detta blir möjligt för alla elever. Målet är att varje elev fullföljer utbildningen på ett nationellt eller specialutformat program (eller på en motsvarande utbildning i en fristående skola) fram till ett slutbetyg. Dessutom eftersträvas att eleven når kunskapsmålen – dvs får lägst betyget Godkänt – i alla ingående kurser eller åtminstone i de 90 procent av kurspoängen som ger grundläggande behörighet till högskolestudier. Utbildning är en komplex verksamhet och en sådan strategi måste avse helheten av skolans insatser. Strategin måste också först och främst vara proaktiv, dvs redan från början utformad så att varje elev kan lyckas med utbildningen (i motsats till reaktiv, som innebär att rätta till i efterhand när problem redan har uppstått).

Hur man avser att nå de nationella målen för utbildningen, som är fastställda av riksdag och regering, ska – för kommunal verksamhet – redovisas i skolans *arbetsplan*, som beslutas av rektor, och i kommunens *skolplan*, som antas av kommunfullmäktige (2 kap 8 § SL, 1 kap 13 § GyF, Lpf 2.6). Arbetsplanen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig berörd personal och representanter för eleverna. Dessa grundläggande dokument bör innehålla information om hur skolan arbetar för att alla elever ska kunna klara av en fullstän-

Beslut

Dnr 2008:350

4 (14)

dig utbildning. Vad skolplanen och arbetsplanen säger måste också vara känt av dem som är berörda: rektor, lärare, annan personal, elever och föräldrar. För att vara meningsfull måste strategin också tillämpas i praktiken och vara effektiv för sitt syfte.

Skolans rektor är chef för lärarna och övrig personal och har ansvar för att verksamheten som helhet inriktas på att nå de nationella målen, och rektor har ansvar för skolans resultat (Lpf 2.6). Rektor ska verka som pedagogisk ledare för skolan och särskilt arbeta för att utbildningen utvecklas, i syfte att eleverna ska nå målen för utbildningen (Lpf 2.6, 2 kap 2 § SL).

Forskning visar att särskilda insatser behövs för att förebygga studieavbrott hos elever som enligt erfarenhet löper större risk att inte lyckas med sin utbildning. Detta gäller t ex elever med utländsk bakgrund, elever vars föräldrar har kortare utbildning, elever på yrkesförberedande och individuella program samt elever på utbildningar där de tillhör det underrepresenterade könet.

Skolinspektionens bedömning

I Ljud & Bildskolan, LBS i Varberg (fortsättningsvis kallad LBS) har ledningen med verkställande direktör, gymnasieschef och rektor samt flertalet lärare ambitioner att förbättra elevernas måluppfyllelse.

I grunden har skolan tillsammans med de övriga Ljud & Bildskolorna inom koncernen, tillgång till ett väl strukturerat övergripande kvalitetsarbete. Den lokala arbetsplanen och kvalitetsredovisningen för skolan i Varberg berör dock endast i begränsad utsträckning strategier och bedömningar av måluppfyllelsen. Bland annat saknas relevanta sammanställningar över hur många elever som fullföljer utbildningen. Analys eller förslag till åtgärder hur måluppfyllelsen kan ökas saknas helt.

Rektorn har säkerställt att skolan har en fungerande övergripande utbildningsplanering. Däremot kan konstateras att det finns behov av att tydliggöra styrningen och ledningen vid skolan genom att stärka rektorns pedagogiska ledarskap så att alla elever får likvärdiga möjligheter att fullfölja utbildningen.

Skolan har tydliga ambitioner med att öka elevernas närvaro i skolan. Det finns också ett väl fungerande system för att följa upp närvaron. Avstämningar med eleven som information till föräldrarna är exempel på detta. Däremot saknas en djupare analys av anledningen till elevers frånvaro.

Sammantaget visar granskningen att skolan i stort saknar strategier för hur fler elever ska fullfölja sin gymnasieutbildning.

2. Kontroll över vilka resultat som nås och deras orsaker

Skolhuvudmannen, rektor och lärarna har – på var sin nivå – ansvar för att de nationella målen uppfylls och bestämmelserna följs (1 kap 12 § SL). För detta måste de kontinuerligt och systematiskt skaffa sig en bild av vilka resultat eleverna når och hur framgångsrika skolans insatser är. Detta gäller för både skolan som helhet och den enskilda eleven.

Rektor ska se till att skolans resultat följs upp och utvärderas i förhållande till de nationella målen, skolplanen och arbetsplanen (Lpf 2.6, 1 kap 13 § GyF). Kommunen ska kontinuerligt följa upp och utvärdera skolplanen (2 kap 8 § SL). Skolans lärare ska utvärdera undervisningen tillsammans med eleverna, utifrån de nationella målen (Lpf 2.3).

För att ta ansvar för verksamhetens resultat krävs inte bara en beskrivning av vilka resultat som nåtts och en bedömning av hur de förhåller sig till de nationella målen. För att kunna förbättra verksamheten måste också orsakerna bakom resultaten bedömas, framför allt kvaliteten i undervisningen. Detta är en uppgift för rektor, som är ansvarig för skolans resultat och utveckling och ska hålla sig förtrogen med det dagliga arbetet i skolan (2 kap 1 § SL). För ökad måluppfyllelse är det viktigt att rikta fokus mot framför allt orsaker i verksamheten – inte individen som verksamheten i stället ska anpassas efter. Forskning visar att det omvända ofta dominerar.

I en skriftlig kvalitetsredovisning ska skolan – och kommunen – varje år ge en samlad bedömning av i vilken utsträckning de nationella målen för utbildningen har förverkligats och en redogörelse för vilka åtgärder man avser vidta för ökad måluppfyllelse. Den centrala frågan om hur skolan lyckats med utmaningen att alla elever ska fullfölja sin utbildning bör behandlas i kvalitetsredovisningen. Redovisningen ska utarbetas under medverkan av lärare, övrig personal och elever, och elevernas vårdnadshavare ska ges möjlighet att delta i arbetet (Förordning om kvalitetsredovisning inom skolväsendet).

Skolinspektionens bedömning

Skolans resultat har över tid varierat kraftigt, men har genomgående varit lägre eller betydligt lägre än i riket. Granskningen visar också att skolan bör förbättra uppföljning och analyser av åtgärder för förbättringar av andelen elever med fullföljd utbildning efter fyra år. Det finns i skolans kvalitetsredovisning exempelvis ingen systematisk uppföljning och analys av andel elever som fullföljt utbildningen vid skolan för respektive program eller skillnader mellan kvinnor och män. Intervjuer med skolledning och lärare samt dokumentstudier visar att skolan inte reflekterat över andel elever med fullföljd utbildning. Orsaksanalys och åtgärder kopplat till avbrott saknas.

En nödvändighet i arbetet med att eleverna ska nå kunskapsmålen är att skolan har information om elevernas kunskapsresultat, inte bara på individnivå utan också för elevgrupper, program och skolan som helhet. Informationen är en utgångspunkt för att analysera orsakerna till vilka resultat eleverna når och därifrån utveckla och anpassa undervisning, stödinsatser och andra förutsättningar för lärandet.

Sammantaget visar granskningen att resultaten inte synliggörs i kvalitetsarbetet och att fördjupade analyser av orsaker och tydliggörande av samband inte förekommer. Det försvårar möjligheten att fatta välgrundade beslut om åtgärder för att motverka att elever avbryter sina studier.

3. Utbud av passande utbildningar

Alla ungdomar ska – oberoende av kön, geografisk hemvist, sociala och ekonomiska förhållanden – ha lika tillgång till gymnasieutbildning (1 kap 2 § SL). Ungdomar ska så långt möjligt erbjudas plats på den utbildning de själva önskar. Kommunen ska erbjuda ett allsidigt urval av nationella program och antalet platser ska anpassas till elevernas önskemål (5 kap 5 § SL). Eleverna har också rätt att fullfölja utbildningen på det program och den inriktning som de tagits in och påbörjat studierna på, också efter flytt till annan ort (5 kap 16–17 §§ SL). Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som inte kommit in på den utbildning de helst vill gå.

Rektor ska ansvara för att utbildningen organiseras så att den så långt möjligt anpassas efter elevernas önskemål och val av kurser och så att återvändsgränder i studiegången undviks (Lpf 2.6).

Om en elev har uppenbara svårigheter att följa undervisningen på sitt studieprogram ska rektor vidta de åtgärder som behövs för att eleven ska kunna fortsätta studierna i gymnasieskolan. Det ska då övervägas om eleven ska gå om en eller flera kurser, byta till ett reducerat program eller ett annat nationellt program eller ett individuellt program (6 kap 14–15 §§ GyF). Skolan måste ha beredskap att flexibelt anpassa utbildningen så att elever som varit borta från undervisningen på grund av sjukdom eller kommer flyttande från annan ort kan ta igen missade moment (Lpf 1.2.14). Forskning visar att elever som kommit efter av sådana skäl löper större risk att avbryta studierna.

För att underlätta för eleverna att nå framgång i utbildningen och göra övergången mellan skolorna mindre dramatisk bör barn- och ungdomsutbildningen ses som en helhet. Forskning visar ett starkt samband mellan låga studieresultat i grundskolan och ofullständig gymnasieutbildning. Forskning visar också att den så kallade gymnasiechocken, dvs en kraftig förändring av krav och arbetsformer vid övergång från grundskolan, är en förklaring till elevers studieavbrott.

Kommunen är skyldig att erbjuda gymnasieutbildning i form av specialutformade eller individuella program för ungdomar i kommunen – till och med det första kalenderhalvåret det år de fyller 20 år – som inte har tagits in på något nationellt program i gymnasieskolan eller en likvärdig utbildning. Detsamma gäller dem som har tagits emot på en sådan utbildning men som har avbrutit den (5 kap 13 § SL).

Skolinspektionens bedömning

Skolan har sedan starten år 2001 erbjudit utbildningar med en tydlig profilering mot mediaområdet. Det finns också en strävan från ledningens sida att utbudet så långt som möjligt anpassas efter elevernas behov, önskemål och val av kurser. Att skolan är rela-

tivt liten med cirka 200 elever begränsar utbudet. Eleverna framhåller att mycket naturligtvis bestäms av utbildningsinriktningen, men att de saknar möjligheter att läsa exempelvis moderna språk.

Skolan har identifierat problematiken i samband med övergången från grundskolan till gymnasieskolan och försöker underlätta detta bland annat genom att skolan sedan hösten 2008 infört mentorsfunktioner med uppgift att vara ett personligt stöd genom att mer "coacha" eleverna. Uppfattningen är att skolan arbetar på ett bra sätt såväl med att ta emot elever som kommer till skolan som med elever vilka lämnar skolan. Bland annat sker detta genom enskilda samtal. Elever som lämnar skolan får alltid frågor om orsaker och upplevelser till avbrottet i perspektivet "med elevens bästa i fokus". Skolan har också ett väl fungerande samarbete med Varbergs kommun och deras organisation kring individuella program.

4. Goda vuxenkontakter och studie- och yrkesvägledning

Det är viktigt att eleverna har tillgång till goda vuxenkontakter på skolan med lärare och annan personal som engagerar sig i elevens utbildning, har höga förväntningar, har tilltro till elevens förmåga, är lyhörd för elevens behov, ser helheten i elevens situation och tar ansvar för att åtgärder vid behov vidtas. Forskning visar att studieavbrott är vanligare bland elever som saknar detta.

Skolans insatser för att främja elevens möjligheter att fullfölja utbildningen bör vara förebyggande och komma till stånd tidigt. Forskning visar att bristande förebyggande insatser och problem som åtgärdas för sent eller skjuts på framtiden är orsaker till studieavbrott.

Lärarna ska fortlöpande ge varje elev information om elevens utvecklingsbehov och framgångar i studierna och dessutom samverka med hemmen och informera om elevernas skolsituation och kunskapsutveckling (Lpf 2.5). Minst en gång per termin ska eleven ges en samlad information om sin kunskapssituation i form av utvecklingssamtal med den individuella studieplanen som grund (7 kap 19 § GyF).

Lärare bör ges tillfälle att skaffa särskild social och kulturell kunskap för att förstå och bemöta eleverna. Forskning visar att sådan kompetens är betydelsefull och att den inte alltid finns i den utsträckning som krävs.

Skolans lärare, liksom annan personal, ska samverka med varandra i arbetet med att nå utbildningsmålen och därmed förebygga studieavbrott (Lpf 2.1). Skolan bör arbeta med att påverka de värderingar som finns på skolan för att de inte ska motverka möjligheterna för elever att fullfölja utbildningen. Forskning visar att orsaker till studieavbrott finns i så kallad marginalisering av elever. Exempel är att individuella och vissa nationella program värderas lägre än andra och att elever i behov av särskilt stöd betraktas som avvikande. Forskning visar också att elever som inte inser värdet av utbildning utan anser arbete som mer givande i högre grad avbryter studierna. Eftersom elevens situation även påverkas av faktorer utanför utbildningen måste skolan vid behov samverka också externt, exempelvis med socialtjänsten kring elever med social problematik.

Beslut

Dnr 2008:350

8 (14)

Rektor har ansvar för att studie- och yrkesorientering organiseras så att eleverna får vägledning för att göra hållbara val inom skolan och av fortsatt utbildning och yrke. Skolan ska motverka sådana begränsningar i valen som grundar sig på kön och på social eller kulturell bakgrund. Eleverna ska få en väl utformad introduktion till gymnasiestudierna och i varje ämne eller kurs och få stöd att formulera mål för sina studier. Varje elev ska i dialog med skolan göra upp en individuell studieplan och revidera den vid olika tillfällen under utbildningen. Skolan ska arbeta för att varje elev utvecklar sin självkännet och sin förmåga till individuell studieplanering samt att varje elev medvetet kan ta ställning till fortsatt studie- och yrkesinriktning på grundval av samlade erfarenheter, kunskaper och aktuell information. Studie- och yrkesvägledare ska ha utbildning för sin verksamhet (Lpf 2.4 och 2.6, 2 kap 6 § SL).

Studie- och yrkesorienteringen ska bedrivas så att avbrott motverkas och så att inte andra vuxna i skolan avhänder sig sitt ansvar för att eleven får möjlighet att fullfölja sin utbildning. Forskning visar att studie- och yrkesvägledare ibland främjar avbrott framför andra lösningar på elevens problem samt att hälften av de elever som avbröt studierna ångrar att de gjorde det. Forskning visar också att vissa lärare avhänder sig ansvaret för att hantera en elevs studieproblem genom att överlämna det till studie- och yrkesvägledaren samt att många elever inte haft någon kontakt med lärare om sina studieproblem innan de avbröt.

Skolinspektionens bedömning

I skolans marknadsföring framhålls ofta de goda möjligheterna till nära kontakter med personalen. Skolinspektionen uppfattar också att det generellt finns ett starkt engagemang för eleverna. De intervjuade eleverna bekräftar denna bild samtidigt som det framgår att det är stora skillnader mellan olika lärare.

De intervjuade eleverna anser att de flesta lärarna ger uttryck för höga förväntningar på elevernas möjligheter till kunskapsutveckling. Även inom detta område är det stora skillnader mellan olika lärare.

Skolan har med syfte att förbättra elevens möjligheter till en helhetsbild av sin studiesituation en lärare som fungerar som mentor för eleven. Skolans ambition är att mentorn ska ge eleven trygghet och att utveckla och stärka eleven under studietiden. Skolinspektionen uppfattar också att det finns stora förväntningar på just mentorsrollen. Intrycket är också att flertalet mentorer motsvarar dessa förväntningar. De intervjuade eleverna upplever dock att det finns en stor variation mellan hur väl mentorerna fungerar.

Skolan saknar studie- och yrkesvägledare och i praktiken är det rektorn som har hand om dessa uppgifter. Flera av de intervjuade eleverna framförde att de var missnöjda med den information de fick på grundskolan inför gymnasievalet.

Eleverna har överlag tillgång till goda vuxenkontakter på skolan, men det finns skillnader mellan olika lärares engagemang och arbetssätt som kan innebära att elever vid skolan inte får likvärdiga möjligheter till att fullfölja utbildningen.

5. En god studiemiljö

Utbildningen bör vara utformad så att studiemiljön – elevernas arbetsmiljö – är trygg och ger lust att lära. Forskning visar att en negativ social skolsituation med bristande motivation, stress, mobbning och vantrivsel leder till skoltrötthet, som är en vanlig förklaring till studieavbrott.

Var och en som verkar inom skolan ska främja aktning för varje människas egenvärde och jämställdhet mellan könen (1 kap 2 § SL). Lärarna ska visa respekt för den enskilda eleven och i det vardagliga arbetet ha ett demokratiskt förhållningssätt (Lpf 2.2). Läraren ska stärka varje elevs självförtroende samt vilja och förmåga att lära. Läraren ska organisera arbetet så att eleven upplever att kunskap är meningsfull och att den egna kunskapsutvecklingen går framåt (Lpf 2.1).

Ingen ska i skolan utsättas för någon form av kränkande behandling (Lpf 1.2). Var och en som verkar inom skolan ska aktivt motverka alla former av kränkande behandling, såsom mobbning och rasistiska beteenden (1 kap 2 § SL).

Eleverna ska ha inflytande över hur deras utbildning utformas, och lärarna ska utgå från att eleverna kan och vill ta personligt ansvar för sitt arbete i skolan (5 kap 2 § SL, Lpf 2.3). Forskning visar att elever som är delaktiga stärker motivationen, ansvarstagandet för studierna, självförtroendet och förmågan att lära. Lärarna ska planera undervisningen tillsammans med eleverna (Lpf 2.3). Skolans lärare ska se till att alla elever, oavsett kön och social och kulturell bakgrund, får ett verkligt inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen samt uppmuntrar sådana elever som har svårt att framföra sina synpunkter att göra det (Lpf 2.3). Rektor ska verka för att skolans arbetsformer utvecklas så att ett aktivt elevinflytande gynnas (Lpf 2.6).

Elevernas skolarbete ska vara förlagt till måndag–fredag och så jämnt fördelat över dessa dagar som möjligt (3 kap 5 § GyF).

Skolinspektionens bedömning

Det övergripande intrycket är att skolan erbjuder en god studiemiljö och enligt intervjuer och övriga iakttagelser vid besöket förefaller rektor, lärare och annan personal ha ett respektfullt förhållningssätt till eleverna. Vid tidigare inspektionsbesök år 2007 vid skolan beskrivs studiemiljön på följande sätt: *"Vid besöket på skolan får inspektörerna intryck av att skolan präglas av en avspänd och trygg atmosfär... Den likriktning i klädsel och beteenden som är vanlig på många skolor lyser med sin frånvaro, vilket flera elever säger sig uppskatta och anser vara en indikator på skolans öppna klimat"*. (Ur Skolinspektionens rapport - dnr 54-2007:3032)

Skolinspektionen bedömer även att det formella elevinflytandet med klassråd, elevråd, m.m. fungerar väl. Elevernas inflytande på arbetssätt, arbetsformer och innehåll i undervisningen visar dock på liknande variationer som tidigare beskrivits under andra områden i denna rapport beroende på vilken lärare eleven har. Skolan saknar därmed

ett systematiskt arbete med att planera och följa upp hur elevernas inflytande över undervisningen fungerar.

6. Anpassning till individen inom ordinarie undervisning

Skolan ska låta varje enskild elev finna sin unika egenart (Lpf 1.1). Alla elever ska få stimulans att växa med uppgifterna och möjlighet att utvecklas efter sina förutsättningar (Lpf 1.2.13). Lärarna ska utgå från den enskilda elevens behov, förutsättningar, erfarenheter och tänkande samt organisera arbetet så att eleven utvecklas enligt sina egna förutsättningar och samtidigt stimuleras att använda och utveckla hela sin förmåga (Lpf 2.1).

Rektor skall verka för att undervisningens uppläggning, innehåll och arbetsformer anpassas efter elevernas skiftande behov och förutsättningar (Lpf 2.6). Forskning visar att individanpassningen av undervisningen är mindre i gymnasieskolan än i grundskolan. Att undervisningen anpassas till individen är inte detsamma som individuellt – enskilt – arbete. Forskning visar att strävan efter individuell anpassning ibland leder till enskilt arbete, som inte behöver vara en ändamålsenlig arbetsform för att nå mål i läroplan och kursplaner.

Mängden tid för elevernas lärande i olika kurser bör anpassas till deras individuella förutsättningar, behov och mål, i stället för en schablonmässig fördelning av undervisningstiden utifrån kursernas gymnasiepoäng och i lika mängd för alla elever. Det bör också finnas en verklig möjlighet för eleverna att genomföra utbildningen i olika takt (5 kap 4c–4d §§). Skolan ska sträva efter flexibla lösningar för organisation och arbetsformer, och tidsutläggningen för elevernas lärande bör vara möjlig att förändra efter hand som elevernas behov och studieresultat utvecklas (Lpf 1.2.14).

Läroplanens kvalitetskrav syftar bland annat till att undervisningen ska utformas så att eleverna upplever den som meningsfull och attraktiv. Forskning visar att elevers ibland negativa erfarenheter av undervisningen ökar risken för att de avbryter studierna. Det kan t ex handla om för teoretiskt inriktad undervisning och för hög studietakt som bidrar till studietrötthet). Undervisningen ska präglas av variation och lärarna ska låta eleverna pröva olika arbetssätt och arbetsformer (Lpf 2.1 och 2.3). Skolan ska låta kunskap komma till uttryck i olika former – såsom fakta, förståelse, färdighet och förtrogenhet – som förutsätter och samspelar med varandra. Undervisningen får inte ensidigt betona den ena eller den andra kunskapsformen (Lpf 1.2).

Eleverna ska ges möjlighet att få överblick och sammanhang över kursgränserna samt att reflektera över sina erfarenheter och tillämpa sina kunskaper (Lpf 1.2.11). Skolan ska ta till vara de kunskaper och erfarenheter som eleverna har från annat håll än skolan. (Lpf 1.2.12). Lärarna ska i undervisningen utnyttja kunskaper och erfarenheter av arbets- och samhällsliv som eleverna har eller skaffar sig under utbildningens gång (Lpf 2.1). Undervisningen i kärnämnen bör anpassas till programmets karaktär, så kallad infärgning. Forskning visar att betyget Icke godkänt är särskilt vanligt i kärnämnen på yrkesförberedande program och att de låga resultaten bland annat beror på arbetssätt och undervisningens inriktning. Eleverna ska i skolan få utveckla sin förmåga att ta initiativ och ansvar och att arbeta och lösa problem både självständigt och tillsammans med andra. (Lpf 1.2.3). Den värld eleven möter i skolan och det arbete eleven deltar i är utformat så att det förbe-

reder för livet efter skolan (Lpf 1.2). Eleverna tränas i att tänka kritiskt, granska fakta och förhållanden och inse konsekvenserna av olika alternativ samt i att närma sig ett allt mer vetenskapligt sätt att tänka och arbeta (Lpf 1.2.2).

Skolinspektionens bedömning

Skolan har goda ambitioner med att anpassa utbildningen efter varje elevs behov och förväntningar. Det gäller såväl fördelningen över de tre studieåren som hänsyn till placering och samarbete "infärgning" mellan kärn- och karaktärsämnen med syfte att skapa goda förutsättningar och motivation. Intrycket är också att den nuvarande rektorn styrt upp processen av skolans övergripande utbildningsplanering. Däremot kan konstateras att rektorn inte utövar sitt pedagogiska ledarskap fullt ut. Anledningen till detta är enligt rektorn att lärarna vid skolan av tradition "haft mycket stor makt över utformningen av sin undervisning". Då rektorns egen uppfattning är att "vissa lärare är mycket duktiga på att arbeta med individanpassad undervisning medan andra inte är det" är en tydligare styrning och ledning nödvändig.

Skolan har identifierat ett antal framgångsfaktorer för att individanpassa undervisningen och därmed öka måluppfyllelsen. Dessa är dock oftast av organisatorisk karaktär, som t ex arbete i lärararbetslag, och det är mera okänt vilka insatser som görs i klassrumsituationen. Sammantaget analyserar och värderar skolan inte undervisningens betydelse för resultaten.

7. Särskilt stöd efter varje elevs behov

Elever med svårigheter ska ges särskilt stöd av skolans lärare (Lpf 2.1). Rektor ska agera för att undervisningen utformas så att elever som behöver särskilt stöd och hjälp får det (Lpf 2.6). En elev ska ges stödundervisning om det kan befaras att han eller hon inte kommer att nå kunskapsmålen i kursplanerna, har uppdrag som elevföreträdare och behöver ta igen förlorad undervisningstid till följd av uppdraget eller av andra skäl behöver särskilt stöd (8 kap 1 § GyF). En elev som behöver det ska få studiehandledning på sitt modersmål (8 kap 5–6 §§ GyF).

Rektor ska se till att ett åtgärdsprogram utarbetas för varje elev för vilken det framkommit behov av särskilt stöd (8 kap 1a § GyF). I åtgärdsprogrammet ska det framgå hur skolan avser arbeta för att tillgodose elevens behov och hur åtgärderna kommer att följas upp och utvärderas. Stödbehov – och risk för att eleven inte kommer att fullfölja sin utbildning – bör upptäckas så tidigt som möjligt och skolan måste ha rutiner för att identifiera elever i behov av särskilt stöd.

Hög frånvaro är ofta ett tecken på svårigheter i studierna, och skolan måste systematiskt följa upp elevernas frånvaro och utreda orsakerna till den. Om en elev utan giltig anledning uteblir från skolarbetet ska rektor, om eleven är under 18 år, se till att en kontakt upprättas mellan skolan och elevens vårdnadshavare (6 kap 20a § GyF). Forskning visar att studieavbrott ofta föregås av hög frånvaro.

Beslut

Dnr 2008:350

12 (14)

SKOLINSPEKTIONEN

Särskilt stöd ska ges i alla kurser där eleven riskerar att inte nå målen. Stödet ska vara inriktat mot elevens behov och problem, ha tillräcklig omfattning för att nå målen och sättas in i god tid. Forskning visar att stödet är mer bristfälligt i gymnasieskolan än i grundskolan. Forskning visar också att elever som avbrutit sin utbildning efterfrågar särskilt stöd som bättre hade svarat mot just deras behov och svårigheter samt att stödet till dem kommit för sent, haft för liten omfattning eller till och med saknats, framför allt i karaktärsämnen och i kärnämnen utöver matematik, engelska och svenska; endast 15 procent av dem som avbrutit studierna hade tagit del av särskilt stöd. Stödinsatserna måste vara ändamålsenliga och nå effekt. Det är nödvändigt att kontinuerligt utvärdera de insatser som görs, utifrån målen som de är inriktade på och de resultat som nås.

I första hand ska särskilt stöd ges inom eller i nära anslutning till den ordinarie undervisningen och inom ramen för ett nationellt eller specialutformat program, om eleven tagits in på ett sådant. Stödet ska så långt möjligt vara proaktivt och inte primärt ordnat som korrigering efter att undervisningen i en kurs slutat och eleven fått betyget Icke godkänt. Särskilt stöd ska inte utformas så att kursens innehåll reduceras eller svårighetsgraden sänks. Forskning visar att detta i bland förekommer till och med för en hel klass, framför allt i kärnämnen på yrkesförberedande program. Reducerat program eller övergång till ett individuellt program får inte vara en ersättning för särskilt stöd. Forskning visar att de individuella programmen i bland används på det sättet.

Skolinspektionens bedömning

Skolan har rutiner för att upptäcka och arbeta med elever i behov av särskilda stödåtgärder. Bland annat sker det genom att elevernas grundskola kontaktas och ombeds göra en överlämning. Kartläggning och diagnoser i årskurs 1 görs i svenska, engelska och matematik. De åtgärder som erbjuds handlar dock oftast om att erbjuda mer tid vilket bekräftas av såväl rektorn, lärarna som eleverna. Vid två tillfällen i veckan erbjuds stödverksamhet som bemannas med skolans ordinarie lärare. Då elevernas deltagande i stödverksamheten är frivilligt och utgår från elevens engagemang, får det som resultat att elever i behov av stöd avstår från detta. Skolan saknar en specialpedagogisk kompetens.

Skolans arbete med att ge särskilt stöd anpassat efter varje elevs behov är inte tillfredsställande vilket bidrar till att det är svårt att förbättra resultaten vid skolan och att eleverna därmed ges sämre möjligheter att fullfölja sin gymnasieutbildning.

Samlad bedömning av förmågan att få alla elever att fullfölja utbildningen

I LBS har ledningen med verkställande direktör, gymnasiechef och rektor samt flertalet lärare ambitioner att förbättra elevernas måluppfyllelse. Däremot finns det lärare vid skolan som inte är medvetna om eller inte omfattar denna syn: "har man sökt till gymnasieskolan som är en frivillig skolform, så är det upp till eleverna att gå i skolan". - Dessa lärare lägger ett tungt ansvar på eleverna. Eleverna har överlag tillgång till goda vuxenkontakter på skolan, men det finns alltså skillnader mellan olika lärares engagemang och arbetssätt som kan innebära att elever vid skolan inte får likvärdiga möjligheter till att fullfölja utbildningen. Mot denna bakgrund är det nödvändigt att rektorn utövar en tydligare pedagogisk ledning av verksamheten.

Skolan har tydliga ambitioner med att öka elevernas närvaro i skolan. Det finns också ett väl fungerande system för att följa upp närvaron. Däremot saknas en djupare analys av anledningen till elevers frånvaro.

Läsåret 2004/2005 var andelen avgångselever med fullföljd utbildning inom fyra år 41,9 procent (riket 76,0), läsåret 2005/2006 72,7 procent (riket 74,9), läsåret 2006/2007 57,9 procent (riket 75,1) och läsåret 2007/2008 70,0 procent (riket 76,4). Granskningen visar också att skolan inte vet vilken eller vilka av de insatser skolan gör för att eleverna ska fullfölja sin gymnasieutbildning som är framgångsrika. Det saknas också en tydlig och samlad strategi som utgångspunkt för insatserna och som ligger till grund för uppföljning och utvärdering. Som anledning till att skolan har lägre resultat än riket, framförs vid intervjuerna att eleverna har låga meritpoäng vid intagningen, svag motivation etc. Arbetet bör i stället fokusera på vad den egna skolan gör och vilka effekter detta har. Skolan bör bland annat i högre grad synliggöra resultaten i sitt kvalitetsarbete och låta dem ligga till grund för fördjupade analyser av orsaker och tydliggörande av samband. Allt i syfte att kunna ta välgrundade och strategiska beslut om åtgärder för att motverka att elever avbryter sina studier.

Skolinspektionens samlade bedömning är att Ljud & Bildskolan, LBS i Varberg måste komma längre i sitt arbete för att alla elever ska fullfölja sin utbildning.

Beslut

Dnr 2008:350

14 (14)

Huvudmannens redovisning

Skolhuvudmannen ska senast den 7 oktober 2009 till Skolinspektionen inkomma med en redogörelse dels för vilka initiativ som tagits för att förbättra kvaliteten i de avseenden som uppmärksammats genom kvalitetsgranskningen, dels för hur insatserna avses leda fram till uttryckliga kvalitetsförbättringar.

Huvudmannens redogörelse sänds per e-post till den inspektör som undertecknat beslutet nedan till höger, under adress fornamn.efternamn@skolinspektionen.se

Vid ett senare tillfälle avser Skolinspektionen att följa upp effekterna av de insatser som huvudmannen och skolan vidtagit med anledning av den genomförda kvalitetsgranskningen samt hur huvudmannen och skolan säkerställt uppnådda resultat.

På Skolinspektionens vägnar

Anna Westerholm
Avdelningschef

Hans Enckell
Undervisningsråd

I ärendets slutliga handläggning har också undervisningsråden Barbro Nässén och Per Andersson deltagit.